СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XLIV. Ч. 5. Джерзі Сиі, Н. Дж., середа, 8-го січня 1936. — VOL. XLIV. No. 5. Jersey City, N. J., Wednesday, January 8, 1936. THREE CENTS

СУДЯТЬ ПРОМОВУ РУЗВЕЛТА ЯК ВИБОРЧУ

ВАШИНҐТОН. — Голоси про промову президента Рузвелта до спільного засідання обох палат конґресу, що її він виголосив минулої пятниці, годяться тільки в одному, а саме в тому, що її прихильники й противники вважають цю промову відкриттям виборчої кампанії за уряд президента на наступні 4 роки.

Це заставляє републиканських провідників поспішити з відповіддю. Деякі републиканці, як конґресмен Гемилтон Фиш та предсідник републиканського комітету Флечер, відповідали відразу на радіо. Наступного дня з відповіддю виступив бувший президент Гувер.

Демократичні лідери обмежуються до заяв, що противників програми Рузвелта нема багато.

ХОЧУТЬ ЩЕ ГОСТРІШОЇ НЕВТРАЛЬНОСТИ.

ВАШИНҐТОН. — Новий проєкт про невтральність Америки у війні, що його подано вже в конґресі в порозумінню з урядом, не вдоволяє крайніших противників війни, і вони внесли інший проєкт, що сильно загострює постанови про невтральність.

Цей проєкт внесли у сенаті сенатори Най і Кларк, а в палаті послів конґресмен Мейверик з Тексасу. Цей проєкт постановляє, що ніхто не сміє возити амуниції в краї, що беруть участь у війні. Американські кораблі мають обзїдити воєнні смуги, інакше підприємства заплатять гривну 100,000 долярів, а виновні особи будуть засуджені на 10 років вязниці.

БРАЗИЛІЯ ОБУРЕНА НА ФІНАНСУВАННЯ ПОВСТАННЯ СОВЄТАМИ.

РІО ДЕ ЖАНЕЙРО. — Супроти цього, що совєтський уряд вніс до Ліґи Націй протест проти зірвання Уруґваєм дипльоматичних зносин з Росією, бразилійські ґазети й уряд закидують совєтському урядові та заявляють свою готовість доказати, що недавні повстання в Бразилії й Уруґваю були фінансовані совєтським торговельним представником.

ІРАН ВІДКЛИКУЄ СВОГО ПРЕДСТАВНИКА.

ВАШИНҐТОН. — Іранський уряд повідомив американський заграничний уряд, що він відкликує зі становища представника іранського уряду Джафара Хана Джаляля, котрий недавно, пійманий американською поліцією за скору їзду автом в однім місті в Меріленді, зчинив таку бучу, що поліція закула його в кайдани.

Іранський посол протестував проти задержання його авта на тій основі, що він є послом. Американський заграничний уряд мусів потім перепрошувати посла й Іран за образу, а поліцай, що наложив на посла кайдани, стратив посаду.

Своїм поступком Іран тепер перепрошує американський уряд за загонистість посла. Поліція думає приняти назад відправленого поліцая.

АМЕРИКАНСЬКІ ІТАЛІЙЦІ ПОМАГАЮТЬ ІТАЛІЇ.

БЕЙОН (Ню Джерзі). — У салі римо-католицької італійської парохії відбулося врочисте доручення італійському урядові золотих річей, дарованих американськими італійцями цієї парохії на воєнні цили.

В імені парохії дарунок передав парох о. М. Мерколіно. Дарунок в імені італійського уряду перебрав італійський консуль у Ню Йорку. Люди дарували перстені, ланцюшки, годинники й інші золоті прикраси. Разом даровано 7 фунтів золота.

СТРАЙК МОРЯКІВ.

САН ФРАНСІСКО. — Через страйк моряків не виїхав звідси в дорогу до Ню Йорку пасажирський корабель Пенсилвенія.

Пасажирів, що мали їхати на цім кораблі, покищо розміщено по готелях.

ДІТИ Й ФІЛЬМОВІ ТЕАТРИ.

НЮ ЙОРК. — Посадник міста Ля Ґвардія радить стейтовій леґіслятурі ухвалити закон, що дозволяє дітям понижче 16 літ життя ходити до фільмових театрів без родичів, якщо театр подбає за охорону для цих дітей з боку вправних доглядачок.

ЧИ ФАРМЕРСТВО ПОПЛАЧУЄ?

НЮ БРОНСВИК (Ню Джерзі). — Ален Ґ. Волер, професор рільничої господарки в стейтовій колеґії рільництва при університеті Ротґерса, обчисляє, що в 1935-тім році приходи фармерів у цьому стейті виносили 78 міліонів долярів, тоді як у 1934-тім було лише 72 міліони.

У стейті управляли у 1935-тім році разом коло 2,000 акрів більше ніж у 1934, а пересічна вартість ярини з акру виносила в 1935-тім році 105 долярів, тоді як у 1934 було 101 далярів.

ВИПАДОК, ЧИ ЗЛОЧИННА РУКА?

Поліційний уряд в Елмайра, Ню Йорк, розслідив вибух у домі „Елмайра Сейвинґс Бенк" та починає підозрівати, що вибух не був чистим випадком. Поліція попросила нюйорських поліційних знавців бомб, щоб вони розслідили, чи тут не було бомбового замаху. Шкоду обчисляють на 120,000 долярів.

АВТОР УБИВ НА СЦЕНІ СВОГО ТОВАРИША.

В Бішофсгафне (Зальцбурґ) в будинку Католицького Союзу йшла вистава народньої песи „Авантурник". Актор, що згідно зі змістом песи мав убити „авантурника", в запалі гри чи з причини фатального збігу обставин пробив кинджалом товариша, який грав головну ролю. В перший хвилі і публиці і акторові здавалося, що сцену відіграно з незвичайною силою. Щойно по кількох хвилинах виявилася траґічна правда. Спричинник мимовільного злочину втік.

ОСУШУВАННЯ БАГОН НА ПОДІЛЛІ.

Фонд праці призначив 100,000 злотих на осушення багон у долині Серету, на реґуляцію Тимковецького потоку і на реґуляційні праці на Полтві в перемишлянському повіті. Реґуляція Тимковецького потоку має бути переведена впродовж найближчих років коштом 365,000 зл. Уреґулюється потоки на просторі 32 клм., щоб таким чином уможливити осушення 3,000 гектарів забагнених ґрунтів. Осушування долини Серету ропочалося в 1934 році. До кінця 1935 року видатки на осушення долини Серету винесли понад 100,000 зл. Покищо осушено коло 50 гектарів під Тернополем, що спричинить значну поправу гігієнічних умовин у цьому місті. Реґуляцію Полтви переведено вже на просторі кількох кільометрів. Крім цього воевідський уряд переводить реґуляцію Язінецького потоку в камінецькім повіті.

ЖУРНАЛ МОДИ ДЛЯ МУРИНОК.

Перший у світі журнал моди для муринок вийшов у Найробі в Африці. Редакторка молода муринка, є тої думки, що мода для чорних елеґанток повинна багато в дечому відріжнятися від жіночої моди в Европі. Передовсім паризькі моделі треба дуже упрощувати. Коли бліда, анемічна анґлійка дійсно потребує яскравих та сорокатих кольорів, то чорна, повна темпераменту муринка якраз навпаки: виглядає найкраще в мягких, благородних красках одежі. Журнал цей мав великий успіх, коли судити на основі того, що перші числа прямо розхопили.

Замітне в тім журналі ще й те, що чорна редакторка застановляється теж над питанням відповідної одежі для муринів. На її думку, чорні елеґантки повинні закинути циліндри і парасолі, бо ношення їх тільки осмішує чорних в очах европейців.

ЖЕРТВИ БУРІ.

В переїзді через озеро Інаширо в північній Японії 19 робітників заскочила нагальна буря. Вітер перевернув човен і всі робітники згинули.

СПРОБА НАСИЛЬНО ЗАХОПИТИ ГРЕКО-КАТ. ЦЕРКВУ.

21-го листопада м. р. у храмовий день св. архистратига Михайла в селі Старий Збараж місцеві латинники під проводом стшельців, якими командували Фрида і Канас, вдерлися до місцевої церкви і співами „Боже, цось Польске" і „Єще Польска не зґінела" не допустили до відправи Служби Божої. Вони принесли зі собою кошики з харчами. Мали намір залишитись у церкві довше (40 днів), щоб узяти її в своє виключне посідання і перемінити її на костел (в селі є греко-кат. душ коло 160, латинників около 600 і всі вони говорять вдома по українськи). Поліція, яка появилася в селі після інтервенції пароха, о. Я. Богатюка, в старостві, виперла напасників з церкви і переслухала 10 з них (нікого не арештувала).

Бешкети в церкві тревали цілий день. Не було змоги відправити ні Службу Божу, ні вечірню.

„ДЖЕНІТОРИ" ДОБИВАЮТЬСЯ ПІДВИШКИ ЗАПЛАТИ.

Юнія „дженіторів" (сторожів) в Ню Йорку предложила власникам 10,000 апартаментових домів, готелів, департаментових крамниць та канцелярійних будинків домагання підвищити робітничу заплату з днем 31-го січня. Як власники не згодяться на домагання, юнія викликує цих робітників на страйк з днем 1-го лютого.

ВЕЛИКА ПОЖЕЖА.

В ночі з дня 29. на 30. листопада вибухла пожежа в громаді Солина, біля Устрик. Впродовж 3 годин згоріло 27 хат з господарськими будинками. Шкоди, спричинені пожежею, нараховують на 60 тисяч злотих. Причиною пожежі була кепська будова комина в одній з хат.

ЗАЧАДИЛИСЯ ПІДЧАС ВІДПРАВИ.

У протестантськім храмі в Теґернал (Бразилія) підчас відправи нагло впав пастор біля престолу. Зараз опісля впало 120 осіб. У храмі лежали запаморочені люди і вкрили цілу долівку. Заалярмовано поліцію, прибігли лікарі і ствердили, що люди зачадилися чадом, що виходив з печі, яка огрівала храм.

КЛЯКА.

Заплачені оплескувачі — це справжня змора великих театрів, але боротьба з ними незвичайно важка. Адміністраційний директор Віденської Опери оповів про їх орґанізацію. Клякери зручно розсаджені між публикою й не можна заборонити їм плескати, поки долоні спухнуть. Очевидно, вони плещуть тільки тим, що заплатили. Тільки солідарний виступ усіх артистів проти кляки міг би помогти. Але такий солідарний бойкот провести неможливо. От напередодні великого виступу якоїсь артистки приходить до неї шеф кляки й ставить ультимат: якщо вона не заплатить, тоді такий пан не може ручатися, чи виставу не зіпсує якась неприємна несподіванка, прим. свист, оклики „досить!" і т. п. Артистка знає, що такі несподіванки можливі. Вона з важким серцем починає відраховувати гостеві гроші.

ДВА СМЕРТНІ ПРИСУДИ В СОВЄТАХ.

Військовий суд совєтської армії на Далекому Сході засудив у Хабаровську на смерть через розстріл двох шпигунів, Сорокіна і Бабіна. Оба вони дісталися на совєтську територію з доручення військової мисії одної з держав. Совєтські власти арештували їх у приграничній смузі 9. червня м. р. При арештованих нібито знайшли фальшиві документи, зброю, стрихніну і велику скількість пропаґандивної літератури.

МОДЕРНА ТЕХНІКА І ПРАДАВНЯ ЗАЗДРІСТЬ.

Нині тільки в музеях можна оглядати середньовічні пояси невинности. Сучасна техніка прийшла й заздрісним з допомогою. Преса принесла вістку про несподівану смерть одного з заздрісних. Таємниця його смерти ще не розкрита; розсліди виявили тільки деякі таємниці його життя.

Він так боявся невірности своєї жінки, що не пускав її на крок самої з хати. Колиж сам мусів виходити, замикав двері. А щоби й вікно не дало жінці нагоди самовільно вийти, він забезпечував його дротами, сполученими з електричними проводами світла. Раз вийшло коротке зіпняття й пожар. Бідну заперту жінку ледви вратувала сусідка. Але чоловік не подавався й дальше беріг свого скарбу.

Одного дня знайшли його мертвим за містом. Підзор упав на жінку, бо все місто знало, як терпить вона через заздрого мужа. Її переслухали, але вона виказала своє алібі. В той час вона сама була у сусідки. Здивований слідчий суддя спитав, яким чином вона вийшла з хати, коли муж її вязнив. Жінка, боронячися, виявила таємницю: любчик дав їй ґумові рукавиці й вона навчилася розхиляти небезпечні дроти на вікні... Раз тільки не вдалося. Тоді саме була пожежа.

Так то найновіша техніка є на послугах заздрости й кохання.

ЗАМІСЦЬ КАБАНА ВБИВ ЖІНКУ.

Господар у Полянці (Закарпаття), Михайло Калабішка, обгородив перед дикими свиньми дротом бараболю і на дріт натягнув сховану рушницю, щоб та на дика вистрілила. Вагітна Гафія Баґіда хотіла собі скоротити дорогу і переходила через загороду. Рушниця вистрілила і Гафія в лічниці наслідком рани сконала. За спричинену смерть з недбалости засудили Калабішку на 4 місяці.

НАЩАДКИ ЛЮТРА.

Згуртовані в окремому товаристві нащадки творця німецької реформації, Мартина Лютра, зголосилися на першому зїзді перед 10 роками в числі 485 осіб. Тепер є їх коло 1,000. Частина їж живе в Голяндії, голяндській Індії і Злучених Державах Америки.

БОЖЕВІЛЬНИЙ УБИВ 16 ОСІБ.

У східній Індії, в окрузі Вест Ломбок, один з туземців у приступі божевілля вбив жінку і двоє дітей, підпалив власний дім, а потім з ножем у руці вибіг на вулицю. Заки вдалося його обезсилити, вбив 13 осіб, а 3 тяжко зранив.

ОБВИНУВАЧУЄ ЧЕХІВ, ЩО ПОПИРАЮТЬ УКРАЇНСЬКИХ РЕВОЛЮЦІОНЕРІВ

ВАРШАВА (Польща). — Польська телеґрафічна аґенція подає, що прокуратор Желенський, домагаючися кари смерти для трьох підсудних у варшавськім процесі, накинувся не тільки на Литву, за її, як він казав, допомоґу українським терористам, але обвинувачував за тесаме ще й Чехословаччину. Казав, що чеський уряд мусів про те знати, що головні члени Проводу ОУН перебували довгий час на чехословацькій території та видавали там свій орґан. Тимсамим він є теж відповідальний за акцію українських терористів, а в дальшій консеквенції й за вбивство польського міністра Перацького.

ЗНОВУ ЗАЧІПАЄ АМЕРИКАНСЬКИХ УКРАЇНЦІВ.

ВАРШАВА. — Прокуратор Желенський дійшов у своїх висновках до того, що вбивство міністра Перацького зааранжувала українська революційна верхівка, що живе за границею на те, щоб мати притоку збирати між американськими українцями доляри і наповнити ними „пусті кишені Коновальця"!

НА УКРАЇНІ ПІД СОВЄТАМИ ТЕЖ СМЕРТНІ ПРИСУДИ.

КИЇВ. — Воєнний суд винницької округи засудив на кару смерти через розстріл за терористичні акти підсудних Аксенчука і Степака, а багато інших осіб, обвинувачених в участи в терористичній акції, засуджено на довголітню тюрму.

В ПОЛЬЩІ ВИКРАДАЮТЬ ДАЛІ ДОЛЯРИ З ЛИСТІВ.

КРАКІВ (Польща). — Арештовано в Пивничній листоноша, що отвирав листи, які надходили з Америки, і витягав з них доляри.

ПІДЛАБУЗНЮЮТЬСЯ ДО ШВЕДІВ.

ВАРШАВА. — Польський Червоний Хрест вислав до Стокгольму телеґраму, в якій висказав своє співчуття з того приводу, що італійські летуни в Етіопії бомбардували шведську санітарну станицю.

ЯК ЖИДИ СОБІ ВЗАЇМНО ПОМАГАЮТЬ.

ЛОНДОН. — До жидів у Злучених Державах приїдуть незабаром три анґлійські жидівські потентати, а то сер Герберт Семюел, бувший Високий Комісар для Палестини, вайкавнт Берстер, президент величезного нафтового концерну „Шел", і Саймон Маркс, власник „ланцюхових склепів". Радитимуть над тим, як допомогти виеміґрувати жидам з Німеччини та як вплинути на німецький уряд, щоб дав жидам хоч сякі-такі полекші.

ІТАЛІЯ ВІДЧУВАЄ САНКЦІЇ.

РИМ. — Не дасться закрити того, що Італія багато терпить через санкції. Нічне життя майже не існує. Вечором усюди пусто. Люди зачинають журитися, що то далі буде. Воєнна „дієта" дається багатьом добре в знаки. Через те слідно негодування.

ДОЧКА МЕК ДОНЕЛДА ЯК ВЛАСНИЦЯ РЕСТОРАНУ.

ЛОНДОН. — Найвизначніші політичні особистости прямо завалили ресторан, отворений на провінції особою, яка довгий час була другою дамою по анґлійській королеві. Є нею панна Ішбел Мек Донелд, дочка бувшого довголітнього премієра Ремзея Мек Донелда, що була за час урядування свого батька господинею в домі під ч. 10 Давнінґ стріт, себто в домі, де урядував і приймав премієр. Тепер вона купила ресторан, у якім сама заряджує, обслугує і т. п. На отворенні не стало місця для визначних гостей, між якими був і американський амбасадор з жінкою. Панна Ішбел радо всіх витала, застелювала столи, забирала з них склянки і начиння та виконувала іншу подібну роботу. При кінці поздоровила всіх гостей, а вони випили тост на її здоровля і поводження.

ІТАЛІЙЦІ ДАЛІ БОМБАРДУЮТЬ.

АДІС АБАБА (Етіопія). — Етіопський комунікат подає, що італійські летуни взялися до безпощадного бомбардування етіопських осель і війська. Наслідком цього є в останніх часах стільки жертв, головно в цивільних, що годі їх навіть обчислити.

ЩО ЖУРИТЬ ФРАНЦІЮ.

ПАРИЖ. — Паризька преса розбирає дуже широко промову президента Рузвелта, виголошену при відкриттю конґресу. Найбільше її лякає те, що Франція не дуже то може вже числити на американську поміч на випадок війни з Німеччиною. Кажуть, що це невтральне становище Америки доведе до тіснішого союзу між Совєтами і Францією. А спричинить це страх перед Німеччиною.

РАДИТЬ ЗАГЛЯДАТИ БІЛЬШЕ ДО БІБЛІОТЕК.

ЛОНДОН. — Герберт Морісон радить молодим послам, що ввійшли до британського парляменту, щоб не йшли слідами своїх попередників і не сиділи в ресторані при пиві, а більше заглядали до книжок у бібліотеках. Бо досі так бувало, що посли набирали духа до промов радше сидячи при склянці пива, ніж над книжками.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the act of March 3, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.
За оголошення редакція не відповідає.
Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союза: BErgen 4-1016. 4-0807.
З Канади належит посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

БОЄВА ПРОМОВА

З нагоди відкриття нової сесії конґресу Злучених Держав президент краю виступає перед загальним зібранням сенаторів і конґресменів з промовою, в котрій він висказує погляди виконного уряду про законодатні потреби краю. Це в дечому нагадує так звані престольні промови, які виголошують монархи конституційних держав до парляменту. В Америці така промова має багато більше значіння, бо американська конституція спирається на повний розділ між законодатною й адміністраційною частиною уряду. Інавґураційна промова це один з рідких мостів, по яких можуть зноситися зі собою конґрес і адміністрація.

Промова, яку виголосив президент Рузвелт при нагоді відкриття 74-тої сесії конґресу, важна ще й з кількох інших причин. Цього року мають відбутися вибори президента, і тому промова в конґресі це вже немовби частина виборчої кампанії. Накінець край переходить тепер крізу й промова має велике внутрішнє значіння, як висказ поглядів уряду на політику краю в тяжку хвилю.

Президент, видно, не побоявся порушувати важні й основні питання американської політики. Що він про них не думав би, він сказав свої погляди виразно, різко й маркантно. Можна з його поглядами не годитись, але не можемо сказати, що ми його поглядів не знаємо.

Передовсім Рузвелт звернувся до справи міжнародньої політики. Сказав виразно, що Америка має подумати про те, чи вона хоче вмішуватися в нову світову війну. До такої війни можуть легко довести ті держави, що правляться автократичними способами, бо, на погляд президента, автократичні уряди мусять вести агресивну політику, а народи в них позбавлені можности сказати своє слово проти війни. Американський уряд виходив із заложення, що світові треба мира, і тому він прямував до мирного полагоджування державних спорів та до піддержував демократичні встанови в світі як ґарантії мира.

Неменше різко звернувся президент Рузвелт проти автократів у нутрі Злучених Держав, очевидно, господарських автократів, себто тих багатіїв, що мають у господарці краю вирішний вплив. Як довго в Америці не було виглядів на закінчення кризі, ці автократи Америки просили уряду допомоги; а як появилися перші признаки кінця кризи, вони звернулися проти уряду, щоби не попустити нічого зі своїх прав і впливів та економічних прав на користь народу.

У цей спосіб промова президента Рузвелта зверталася властиво проти автократії як виновниці міжнародних воєн та себелюбної господарської політики, що збагачує вже й так багатих коштом мас. Президент сказав американцям виразно: як хочете жити мирно й у добробуті, то бережіть свої свободи, а приборкуйте владу та впливи автократії в краю й по цілому світі.

СУД НАД УКРАЇНСЬКОЮ МОЛОДДЮ У ВАРШАВІ

ПЕРЕСЛУХУВАННЯ СВІДКІВ.

(З львівського часопису „Українські Вісти").

(25)

Щодо свого наміру виступить з ОУН і щодо опінії про шкідливість діяльности тієї організації свідок вияснює, що не повинен був того говорити перед судом. Як український політичний вязень, це він уважає своєю внутрішньою справою.

На запит прок. Желенського свідок говорить про „грипс", який отримав. Це були дві картки, писані олівцем, доброю українською мовою. Свідок отримав це крізь вікно 19. січня 1935. Зміст „грипсу" був такий:

„Престіж і інтереси організації вимагають виявити тих людей, що признались до приналежности до ОУН, як тих, з якими Ти контактувався. А саме: маєш подати як орґанізаційного референта Малюцу, а Бандеру як того, від якого Ти діставав прикази. Щоб відтяжити особу, яку Ти обтяжив у липні як ідеольоґічного референта, маєш подати особу Янова, від й так сидить у Березі Картуській; крім того — Стецька, а це з уваги на те, що коли подаси дві особи, то можна їх буде підчас розправи уневажнити".

Свідок зізнає далі, що Янова подав відразу, Стецька залишив собі на пізніше. Далі — на підставі „грипсу" — мав признатися до участи в засіданнях Краєвої Екзекутиви в червні, коли то обговорювано шкільну акцію, і в липні, коли йшло про партизанку. В картці було подане, щоб якнайбільше старався обтяжити Янова й Стецька, бо тим способом лекше буде їх виратувати.

Було сказане, що свідок здивується, що дістав такого листа, однак — писав невідомий — вияснення прийде пізніше.

На запит прокуратора подає Макарушка, що такого вияснення взагалі не отримав. Сам переконався, що цього роду поступовання є не на місці. На закінчення того „грипсу" поданий був націоналістичний привіт і пригадка про відсвяткування українського свята.

Свідок не може вияснити того, чому зізнавав іще про інші речі, про які не було в „грипсі" згадки, прим. про розбіжність думок, про приналежність Шухевича.

На запит, чи свідок був членом Екзекутиви, свідок відповідає, що правдоподібно був, одначе на засідання не ходив.

Не пригадує собі, чи по виході якогось вязня з тюрми ведено слідство в справі зложених свідком зізнань.

Далі вияснює Макарушка, що в ту пору, коли дістав „грипс", був в упадочнім настрою, мав підвищену температуру і не застановлявся над тим, що робить. Складаючи дальші зізнання, мусів витягати зі свого поступку консеквенції. Його арештовано 14. червня, а в депресію попав у листопаді.

Прокуратор питає Макарушку, чи підтримує деклярацію, якою осудив діяльність ОУН, а яку зложив 6 тижнів після арештування, т. з. на 3 чи 4 місяці перед упадком духа.

Макарушка відповів, що тієї заяви не підтримує і не хоче в тій справі висказуватись. Тепер цю заяву відкликує. При цьому Макарушка додає, що від 14. серпня є на спільній келії і там довідався про деякі подробиці, які спонукали його змінити погляд. Говорили йому про примінювання до вязнів загострюючого режиму.

На домагання подати назвища тих співвязнів, свідок зпочатку отягається, врешті називає Павлика й Дмитерка. Після розмови з ними свідок переконався, що цього „грипсу" не писала українська рука. Лист підписано: „Провід українських політичних вязнів".

Коли свідок побачив у вязниці кілька осіб, що їх подав у слідстві, зголосив готовість відкликати зізнання. Обтяжив цілу низку осіб тому, що вони самі признаються до вини. Своє прохання зголосив уже після закінчення слідства й тому його досі не переслухували.

На дальші запити прокуратора свідок вияснює, що в зізнанні не вжив назви „зелені кадри" і про ті „кадри" дізнався щойно в слідстві.

Що грозить членам організації за т. зв. „асипи" товаришів — не знає.

Далі стверджує, що побачення у вязниці мав постійно. Почерк „грипсу" свідкові не відомий.

ЗАПИТИ ОБОРОНЦІВ.

На запит д-ра Ганкевича свідок вияснює, що підчас відвідин у вязниці постійно перебував тюремний дозорець.

На дальші питання вияснює ціль протишкільної акції. ОУН — подає Макарушка — ніколи не провадила розвідки в користь чужих держав. Ця розвідка була виключно для цілей організації.

На запит д-ра Павенцького свідок заявив, що підсудну Зарицьку мало знає і на терені ОУН не зустрічав її.

На цьому заряджено обідову перерву.

По перерві забрав голос прок. Желенський. Він вніс, щоб суд переслав відпис зізнань Макарушки до прокуратора, бо свідок — сказав — говорив неправду, а крім цього зробив закиди, яких не можна оставити без відповіди.

Суд постановив переслати акти зізнань Макарушки до прокуратури у Львові.

2, ЧИ 15 РАЗІВ КАРАНА?

Свідок **Броніслава Коцінська** відсиджує кару в Бригідках за крадіж. Зізнає на обставину таку, мовляв: чула розмову між Зарицькою і Чорною. В тій розмові сказала, — як зізнає свідок — що перепровадила вбивника міністра через границю. Про цю розмову повідомила Коцінська начальника вязниці. Іншим разом говорила Зарицька до ключника, що їй закидають співучасть в убивстві міністра.

На запит оборони Коцінська відповідає, що сидить за крадіж, що була тільки раз карана. Свідок свого часу хотіла покінчити самогубством. Не було випадку, щоб свідок намагався підпалити келію.

Суд віддалив внесок д-ра Павенцького про відчитання з актів справи зголошення, де є зміст розмови Зарицької з Чорною.

Далі віддалив суд внесок д-ра Горбового, щоб свідок передав українською мовою розмову, що її вела Зарицька з Чорною.

На внесок прок. Желенського суд стверджує, що протокол переслухання підсудної Зарицької з 27. січня 1915 підписали два поліційні функціонарі, м. інш. пшод. Хімяк, і що на протоколі є дата 27-го січня, год. 10 рано.

Далі стверджує суд, що 13. лютого сконфронтовано Зарицьку з 6-ма особами, які її не пізнали.

Д-р Павенцький вносить відчитати дані, що дотичать минувшини Коцінської, як теж просить переслухати ключника, з яким Зарицька нібито вела розмову, про яку згадувала Коцінська.

Суд відчитує картку кальности Коцінської, з якої виходить, що свідок був двічі караний за крадіж, а відкинув внесок щодо переслухання ключника і щодо провірки актів Коцінської (бо — як ствердив д-р Павенцький — Коцінська була карана 15 разів).

Опісля стає перед судом свідок **Чорна**, що відсиджує кару в Бриґідках. Свідок не хоче зізнавати по польськи і суд накладає на неї 200 зл. гривни з заміною на 10 днів арешту, після чого Чорну відпроваджують зі салі.

Свідок Олена Чайківська.

Свідка спроваджують з арешту, вона куди попала в четвер за відмову складати зізнання по польськи. Тепер Чайківська зізнає польською мовою і потверджує вповні зізнання, зложені в слідстві. Зпоміж підсудних знає Гнатківську й Підгайного. Гнатківську пізнала 23. червня 1934 в Данцігу, як Солецьку. Познайомив їх Андрій Федина. Він говорив, що Гнатківська приїхала на студії. Згоряйкевича знає; його називали „вуйком".

Суд знімає зі свідка наложену кару арешту.

Свідок **Роман Шухевич**, абсольвент львівської політехніки, вязень львівських Бриґідок, не зізнає по польськи, тому суд накладає на нього 200 зл. гривни з заміною на 10 днів арешту і заряджує відчитати йому зізнання в слідстві.

Із зізнань Шухевича виходить, що в червні 1934 р., після арештовань у Львові і в Кракові, зустрінувся з Малюцою. Той подав, що мусить вислати когось до Варшави, щоб остерегти людей, які там перебувають.

Свідок заперечив, буцімто був членом Краєвої Екзекутиви ОУН і брав участь у нараді в справі протишкільної акції, хоч — як зізнав — особисто є прихильником такої акції. Про підготову замаху нічого не знав. Лебедя знав тільки з обличчя.

Олександер Пашкевич теж сидить у слідчій вязниці у Львові. Це теж абсольвент політехніки. Він теж відмовляється зізнавати по польськи і його суд покарав за те гривною на 200 зл. з заміною на 10 днів арешту.

Суд відчитує його зізнання, з яких виходить, що Пашкевич признався до приналежности до ОУН. Був підреферентом розвідки. Членом Краєвої Екзекутиви не був, з Бандерою не мав ніяких звязків. У відношенні до членів ОУН примінювано вразі конечности найвищий вимір, то є кару смерти, яку затверджувала Краєва Екзекутива.

Свідок Осип Мащак.

І його покарав суд гривною 200 зл. з заміною на 10 днів арешту.

Суд відчитує його зізнання, зложені в слідстві. Виходить, що свідок знав Ст. Долинського, але чи до ОУН він належав — не знає. З підсудних знає Лебедя, Мигаля, Качмарського, Бандеру, Рака і Зарицьку.

ЗІЗНАННЯ ДАЛЬШИХ СВІДКІВ.

Свідок **Марія Берова** — це управителька нічліґового захисту при вул. Вольській. Зізнає, що 12. червня 1934 р. зголосився до захисту згодганий Ольшанський. Зголосивши нічліг, вийшов і вернувся вечором, леґітимувався документом тотожности, який видав львівський маґістрат, і залишив у свідка 57 зл., годинник і течку. Оповідав, що приїхав оглянути Варшаву. Був середнього росту, кремезний, легко похилений, темнозолотисте волосся, зачесане догори, мясисті губи. Мав сіро-бронзовий одяг у кратки і довгі, сподні. В дні вбивства міністра рано залишив плащ і капелюх у вовного Жолондка, але пізніше вернувся і забрав ці речі. Суд показує їй плащ. Свідок каже, що цей плащ подібний до плаща, який свідок бачила останнього дня в Ольшанського. Капелюх Ольшанського видавався свідкові тоді темніший, може тому, що бачила його в темній кімнаті. Ольшанський оповідав, що є добрим пливаком і здобув нагороду у змаганнях. Виглядав на застрашеного, був скритий і мовчаливий.

Берова зізнала, що очі Ольшанського мали несамовитий вигляд.

Д-р Ганкевич: Чи свідок говорить про несамовитий вигляд очей Ольшанського на підставі пізніших вражінь, чи теж відразу це запримітила?

Свідок: Його очі відразу видалися мені траґічні. Рухи мав опановані, наче автоматичні.

З чотирьох фотографій Мацейка свідок тільки на одній фотографії пізнає Ольшанського.

На питання оборони свідок вияснює, що щодо Ольшанського мала якесь лихе прочуття. Остерігала його навіть, щоби не купався у Віслі. Мала вражіння, що Ольшанський хоче їй щось доручити, або про щось запитати. Що було в течці, не знає, бо навіть не доторкувалася її. На вішалі бачила кілька капелюхів. Капелюх, про який думала, що є Ольшанського, мав волос, наче повстяний. Але цей капелюх міг теж належати до іншої особи.

По короткій перерві предсідник стверди, що підсудний Бандера дійсно просив, щоби примістити його в одиничній келії.

(Далі буде).

У СТРІЛЕЦЬКИХ РОВАХ

(Різдвяна пригода французького старшини).

На Святий Вечір 1870 року мав я службу в стрілецьких ровах.

Облога Парижа, яку супроводили ріжні терпіння, тяглася дуже довго.

У моїй четі були самі паризькі добровольці, відважні хлопці, одначе недоставало їм військової дисципліни.

Ніч була дуже морозна, одначе чарівна.

Ясні зорі любо мерехтіли на небозводі, сніг іскрився. Місяць зазирав у пруський табор, у якому лише подекоди пронеслося:

— Вер да? (Хто там?) — при чому чути було дзенькіт зброї, а й наша французька стежа перекликалася час до часу:

— Ко вів?

Кілька хвилин перед північчю станув переді мною молодий ґвардієць, дуже інтеліґентний з вигляду, та звернувся до мене з просьбою, яка зачудувала мене в таку хвилину.

Поздоровив мене та сказав ввічливо:

— Пане капітане, чи не дозволили би мені на кілька хвилин покинути стійку?

Я спитав строго:

— Що це за дивовижна думка прийшла вам до голови? Зараз вертайтеся на ваше становище! Гадаєте, що й мені не зимно? Потерпіть трохи, зараз припече нас гаряча пальба крісів і гармат.

Юнак не уступився, раз ураз салютував і знову сказав:

— Пане капітане, це лише на кілька хвилинок, а вірте мені, що нітрохи не пожалуєте, коли сповните моє скромне бажання...

— А хай вас! Кажіть, хто ви, та що вас гонить звідсіля!

— Хто я... — На це сказав своє назвище, добре відоме у співацьких колах. — Це, що я тепер хочу зробити, буде великою тайною лише кілька хвилин.

— Дайте мені, прошу вас, спокій, не завдавайте мені клопоту в цей грізний час.

Юнак усміхнувся:

— Пане капітане, бачу, що ви ще не розумієте мене. Я хочу тепер підійти до пруських становищ, тому ще раз просив би вас, щоб ви звільнили мене на яких дві хвилини...

Його таємний голос і рухи зацікавили мене.

Я врешті згодився на його просьбу, одначе напімнув його, щоб вернувся, бо інакше мушу надаремно не платив головою.

Було коло півночі, як цей юнак вибрався до пруських ровів.

Я виразно чув на морозному снігу його кроки. Нараз зупинився та вклонився воякам, що були по тому боці, й почав могутнім голосом колядку:

„Міні, кретіян, сес ль ор солемель
У ль гом Діє десендi жеск' а ну..."

(Хвилина, християни, святочна, коли Богочоловік зійшов на землю до нас...)

Цю пісню таким милим голосом відспівав, що ми, парижани, хоч уже закаменіли наші серця на війні, плакали із невисловленого зворушення.

Та і німці не осталися довжні.

І вони думками полинули до своїх хат, де їх діти крутяться довкола ялинки та кричать і плещуть у рученята із невинною радістю.

У їх ровах не чути було ні найменшого поруху зброї; святочна тишина царила кілька хвилин над усім полем бою.

Вкінці наш юнак вклонився німцям і без найменшого жаху вернувся між своїх.

Поздоровив мене по військовому та всміхнувся лагідно:

— Пане капітане, ось я щасливо вернувся. Чи може жалуєте, що я так зробив?

Я вже хотів відповісти йому, як перед нашими ровами зявився кремезний німецький артилерист.

Станув на яких пять кроків від наших становищ, вклонився та заспівав коляду в німецькій мові.

Так серед злющих ворогів своїх, які вже довго стріляли на німців, співав безбоязно пісню вдячности та живої віри у Божого Сина, що тому вісімнадцять століть зійшов на землю, щоби принести нещасним людям любов і спасення.

Я зараз дав приказ, що до того вояка ніхто не сміє стріляти.

Як скінчив співати, заінтонував іще одну улюблену колядку, а німецькі вояки, що були в стрілецьких ровах, собі стали співати. Наші, французькі вояки співали французьку колядку.

Була то зворушлива хвилина, коли такі завзяті вороги злучилися божественними нитками згоди й любови.

За кілька хвилин знову свистали кулі над нашими і їх головами...

— Ти була пять літ заручена? І воно тобі не наприкрилося?

— З одним нареченим були мені наприкрилося, та з сімнацятьма нареченими то було дуже цікаве.

Жінка (до чоловіка): Скажи мені, чи ти хочеш, щоб я все ходила в цьому старому плащі?

Чоловік: Деж там! Скинь його та сядь собі біля мене...

Розмова двох глухих.

Перший (кричить): Може підемо на риби?

Другий (кричить): Не можу, бо йду на риби?

Перший (кричить): То шкода, бо я думав, що підемо на риби.

Мусій Степанчук.

СЛАВА ВО ВИШНИХ БОГУ.

В бідну стаєнку у Вифлеємі
Вдарила світла небесна сила:
„ХРИСТОС РОДИВСЯ!" зоря звістила.
Родяться в людях сили надземні,
Що розбивають мури тюремні;
Родиться віра у перемогу.
Слава во Вишних Богу!

Ангели з неба „МИР ВСІМ!" співають.
Ох, скільки в пісні цій тайн чудесних!
Скільки містерій божих, небесних!
Усі спасення в Христі шукають,
Нові надії в душах плекають,
Будять у серцях життя обнову.
Слава во Вишних Богу!

І в наші села на Украіні
Глянула нині Зірка Різдвяна.
Хоч там неволя, муки й кайдани,
Зірка приносить дива предивні,
Спомини будить старі, старинні:
Про щастя й долю й волю часову.
Слава во Вишних Богу!

Дарма, що кров там ллеться невинна,
Дарма, що кривд в нас у щерть без міри,
Ворог не вбє в нас в Рождество віри,
Як і не вбив він Христа в Дитині.
Ірод наш марно минеться, згине,
Ми жити будем знову і знову.
Слава во Вишних Богу!

Бо в нас зі сходу Зірка сіяє,
Що освітляє життя всі віки;
Хоч дітей наших там крови ріки,
Зірка ці жертви світлом вмиває
І до нових нас благословляє,
Світить побіди ясну дорогу.
Слава во Вишних Богу!

НА БІЖУЧІ ТЕМИ

ЛЕГКО ПОДРАЖНЕНИЙ.

Дня 3-го січня писав під таким наголовком „Ню Йорк Таймс": „Републиканські лідери у Вашингтоні, як видно, держать себе в стані надзвичайного напруження. Вони обурюються навіть тоді, як їх ніхто не думає ображати. Вони готові видати з себе в один мент, або ще й скорше, крики болю або протесту проти страшних способів і пустих штучок"...

Того самого дня до „Свободи" пише один читач:

„В першім числі „Свободи" за 1936 на першій стороні, 3-та колюмна, „Сходи не видержали 20 дівчат". Панове: Се вже є крайна наруга з української мови і крайна підлота того, що таке пише! 20 ґірльсів!!! Тьфу на Вас! Лев Посацкий".

ЩО ТАКЕ „ҐІРЛЬСИ".

Згадана тут новинка перебрана з одної старокраєвої ґазети. У ній це й було написано: 20 ґірльсів.

Що таке „ґірльси", не тяжко догадатися зі змісту новинки. Не тяжко догадатися навіть такому, що анґлійської мови не знає. Людині, що знає по анґлійськи, це не повинно робити найменшої трудности.

Під „ґірльсами", видно, розуміють дівчата в дешевім театрі, що танцюють, співавають, але часом і іншу роботу сповняють (нпр. обслуґують у ресторані). Можна би сказати „дівчата", але в нас дівчата все незамужні, а не, як в анґлійській мові, де син і про матір скаже, що вона гарна „ґірл". Можна би сказати „танечниці", але танки в них не все одинока й головна робота.

Від якогось часу в краю позаводжено на взір американський чи анґлійський салі для танку, де кождий може піти собі потанцювати, не ждучи балю чи вечерниць. З цею новиною, як звичайно, пішли й анґлійські слова. Отже такі салі для танків називають „дансінґами", а дівчата, що там танцюють, „ґірльсамм". Галасливу американська музику називають „джез", а то часто й „яц", бо так німці вимовляють слово „джез".

ЯК ЦЕ НАЗВАТИ?

Дуже можливо, що й „дансінґ", і „джез", і „ґірль" чи „ґірльса" буде різати вухо, як слова, що з українською мовою не годяться. Тому, як ці слова справді не годяться зі звуками української мови, то такі слова можна би назвати немилозвучними, а їх заводження — занечищуванням мови.

Наш дописувач називає це крайною наругою з української мови. Це крепкі слова: не тільки наруга, та ще крайна наруга. Не тільки насмішка, та ще така, що поза неї не можна вже піти.

Чи справді?

ДЕ ТУТ ПІДЛОТА?

Під підлотою звичайно розуміємо поважну недостачу характеру, через яку людина не бачить, наприклад, засад чести, пристойности, за які йде в даній справі. Що вже треба розуміти під „крайною підлотою", це вже хіба лишити уяві читачів.

Чи справді є тут крайна підлота вжити слово „ґірльси"? Як це підлота, то як це назвати, коли українець буде підлизуватися полякам або москалям, або як хлопець зведе дівчину, а потім розголошує сам, що вона нечесна?

ДЕ НЕ ТРЕБА ПЛЮВАТИ.

А щодо спльовування, то можна би ще дивуватися, якби не було ні „крайної наруги", ні „крайної підлоти". По нарузі й підлоті, та ще крайних, можна сподіватися всього.

Чому люди плюють, про це вчені знайшли дуже цікаві річи, і колись ми про це нашому спльовуючому читачеві розкажемо. Покищо тільки пригадаемо: не плюйте, пане, проти вітру, бо вам у лице впаде.

ЯК ТРЕБА КРИТИКУВАТИ?

Сподіваюся, що ніхто з того не робить висновку, що ми не повинні критикувати того, що пишеться в ґазеті, а сцеціяльно не повинні критикувати мови.

Кождий нарід, що дбає за розвій мови, критикує мову письменників і ґазетярів. І критика не може ображати робітника пера.

Але це має бути критика. Якби дописувач був сказав: „Панове, ви вжили в числі. . . слова „ґірльси". Я думаю, що зайво його вживати, бо ми маємо своє слово. І не звучить воно по українськи, бо в нас нема слів з визвуком на „рльси". І так далі, в такім самім тоні.

Чи було би це зле? Правда, там не було би ні „наруги", ні „підлоти", ні „тьфу", але чи без таких слів нема мови? Навіть як „ґірльси" когось дуже подражнили, чи треба аж тих слів вживати, щоб висказати свої думки й почування?

ЧИ В НАС ТАКЕ НЕМОЖЛИВЕ?

Ось у січневім зошиті поважного американського місячника Скрибнера йде дебата за мову, спеціяльно за походження слова „сондей", що, як відомо, означає в певний спосіб проготоване морозиво. Звідки взялося це слово? З чого воно походить? Коли його завели? Чи добре воно? Такі й тим подібні питання порушують дописувачі в своїх листах до редакції. Погляди часто розбіжні. Дехто не годиться з редактором, дехто відкидає думку, висунену якимсь визначним американським мовознавцем.

Одначе ніде не вжито ніякого грубого вислову. Ніхто не називає вживання невідповідного на його думку слова підлотою й не видно, щоби хтось плював на якесь писання, вже не казати про плювання на тих, що пишуть.

Так воно робиться в американців. Чи не добрий це звичай?

А як так, то чи не можна би ждати від нас подібного поведення? Чи не можна домагатися від українця пристойного поведення в ділах і словах? Кажуть наші вороги, що ми на це не здібні. Чи справді воно так є, як кажуть вороги? Я думаю, що можна поводитися пристойно. Навіть без великого труду.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Студентки влаштували українську виставу.

Чотири українські студентки, Марія Шуст, Олександра Ликтей, Розалія Олексин і Марія Маринюк, влаштували в Гонтерс Каледж у Бронксі виставу українського народнього мистецтва. Вистава мала тревати тільки один день, та на домагання вчительок і студенток її продовжено ще на один день. Вже те вказує, що зразки української культури припали американцям до вподоби.

На виставі були ті річи, які були і на виставі в Шікаґо, а які визичив тепер студенткам Союз Українок Америки. Були теж ріжні предмети народнього мистецтва, дані на виставу приватними людьми.

Марія Шуст давала відчити про давню і теперішню історію України, як теж пояснювали ріжні українські звичаї й обичаї. Розалія Олексин співала українські пісні та показувала ріжні українські танки.

Треба признати, що ті чотири українські студентки вивязалися зі свого завдання дуже добре і зробили добру і культурну роботу.

ГАРДФОРД, КОНН.

Большевики аґітують за „загальний зїзд".

Як певно по інших громадах так і в нас улаштували московські прислужники 29-го ґрудня „робітниче" віче, на якім виступав якийсь Рибак з Ню Йорку. Нас кілька пішли на те віче, щоби вбити на міскці новий большевицький блахман, себто їхнє змагання „створити один робітничий фронт". Річ ясна, що ті московські аґенти дістали приказ з Москви, що їм треба виказати якусь роботу і ввійти в середину української робітничої маси — між нарід. От вони і пробують дістатися між люди, висунувши клич „одного фронту".

Гром. Петро Драпяк відповів аґентам Москви, що в Америці нарід є обєднаний і має навіть орґанізацію „Обєднання Українських Орґанізацій в Америці", яка веде довгі літа народню роботу і є проводом для українських, національно думаючих робітників.

Гром. Володимир Стефанів підкреслив, що це московські наймити розбивають український фронт, бо вони навіть розбивають робітничі маніфестації, які поведено в Америці як протест проти совєтського винищування України голодом.

На те московський служака відповів, що вони є проти таких протестів, бо Україні добре живеться під Советами.

Звертаю увагу нашого громадянства на ті нові большевицькі „трики". Вони підходять до нас дуже хитро. Страшенно виступають остро проти Польщі. Бють її навіть за варшавський суд. Спекулюють отже на нашім сентименті. Тільки ні словом не говорять проти Москви і поневолення України Советами. Тому гонім тих аґентів на сто чортів від себе.

Петро Драпяк.

ШІКАҐО, ІЛЛ.

Симфонічна орхестра відіграє „Мазепу".

Думаю, що добре пригадати місцевим українцям, що в четвер, дня 9. січня, Шікаґовська Симфонічна Орхестра відіграє на своїм концерті в Оркестра Гол симфонічну поему „Мазепа", скомпоновану славним композитором Францом Лістом. Як відомо, Ліст прочитаз поему „Мазепа", написану славним французьким письменником Віктором Ґіґо, і під враженням цеї поеми написав свою симфонію, в якій схопив цей переказ, де Мазепа летить степами, привязаний до коня. Тої симфонічної поеми не грано в Шікаґо від 1910 р.

Іван Барабаш.

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА.

Іван Волошин, довголітній член У. Н. Союза, зістав убитий автомобілем, вертаючися з відвидин своїх знайомих.

Покійний був членом Тов. „Мир", від. 324 У. Н. Союза. Похорон відбудеться в середу, дня 8. січня, з дому жалоби 3029 N. 26th ST., PHILADELPHIA, PA.

Просимо членів узяти участь у похороні.
Уряд Тов. „Мир", від. 324.

КОЛЯДА.

(На нуту „На Рождество Христа").

На Рождество Христа люди веселі,
Тільки на Вкраїні сумують нині,
2. Бо Іроди там панують,
Різдва Христа не вшанують,
На місце поклонів людей мордують.

Один Ірод людий голодом морить,
Других на Соловки на муки гонить,
2. Інших знов ставить під стіни
Чрезвичайка на розстріли,
Тим страшним тортурам нема там міри!

А той другий Ірод то ще завершив:
Десятки невинних на смерть засудив,
2. Тисячі людей в неволі,
Ждуть своєї тої долі
При ляцькім Пилаті, у темній тюрмі.

Просим Тебе Христе, глянь на Вкраїну,
Пішли свого Духа в тую руїну,
2. Щоб наш нарід іззднався,
З Іродами розпрощався
Й віддав Тобі славу, славу на віки.

А ми, українці, прапор наш держім,
Славу Запорожжя всі гордо несім,
2. Врага з хати проганяймо,
„Позір!" разом заспіваймо,
Слава Україні, на віки слава!

М. Риза.

ЧУДЕСНІ ДІТИ

Один з найпопулярніших імпресаріїв довоєнного часу, Теодор Пльовіц, оповідає про т. зв. „чудесні діти" в ділянці музики таке:

Один приятель оповідав мені раз про рибацького хлопчину, що висиджував ночами на морському березі, надслухуючи мельодій, що їх виспівували морські русалки. Потім перейшов він зі своєю скрипкою цілий світ, чаруючи всіх русалчиними мельодіями. Я пригадав собі цю леґенду, зустрівшися в Берліні з девятилітнім скрипаком - віртуозом Артуром Арґевічем, що його я відтам заанґажував до Лондону. Але в Лондоні не пощастило моїй „чудесній дитині". Було це в 1894 р. Славу безконкуренційного віртуоза здобув тоді в Лондоні Губерман. Бувають чудесні діти на світі. Майже кожна більша родина має в себе такий скарб. Але ці виїмкові створіння бувають такими ґеніями тільки в очах своїх найближчих. Навіть ті діти, що виростають понад пересічність, дуже рідко оправдують привязувані до них сподівання. Кореспондент „Ляйпціґер А. М. Ц." оповідає, що в 1792. р. більше як половина концертуючих віртуозів не мала більше як 14 літ життя. Майже всі ті ракети, що зразу здавалися блискучими зорями, відразу потухли в сумерках котроїсь орхестри чи музичної школи.

Славний скрипак Франц Клементі вже як дитина викликав велике захоплення й осьмилітнім хлопцем ставав до конкуренції за Гайднівський докторат музики з десятьлітнім скрипачем Бриджтувером. Але згодом показалися всі уємні наслідки його скороспілости.

До мистців, що вже дітьми зворушували світ, належав і Моцарт, але він то оплатив свою скороспілість не тільки недугою нервів, але й передчасною смертю. Тільки Бетовенові це не зашкодило, що він уже 11-літнім хлопцем відбув концертове турне по Европі. Славу своєї „чудесности" в дитинстві зберегли теж до старости літ Паґаніні та Ліст.

Позатим „чудесність" дітей дуже рідко йде впарі з їх дальшим розвитком і тому краще вже підождемо на те, щоб нова зоря мистців сходила на небосклоні поволі, ніж має вона блиснути й згаснути, як метеор.

Евген Гельтай.

ДУМКИ ПРО ЯЛИНКУ

(У біленькій дитячій кімнаті в ліжечках перешіптуються 6-літня Катруся та 5-літня Марійка. Десята година вечором. Вони вже давно повинні були опати, про що говорить скручена лямпа. Та вони ще не сплять і в сяйві місяця, що вливається крізь вікно, ведуть балачку про ялинку).

Катруся: Скільки ще маю тобі говорити, що в суботу Святий Вечір? Коли я що говорю, то воно правда.

Марійка: Не роби такого галасу; зараз прийде татко й буде на нас сварити!

Катруся: Я не боюся татка! Я не слухаю тата!

Марійка: Коли не слухатимеш тата, то нині в ночі прийде Ісусик і забере ялинку з бальконy.

Катруся: Хто тобі таке говорив?

Марійка: Татко говорив. А таткові сказав це Ісусик.

Катруся: А то добре! Деж то тато говорив з Ісусиком?

Марійка: В каварні. Ісусик що вечора заходить до каварні та говорить з татком. Татко каже йому, чи ми були чемні, чи ні.

Катруся: То неправда. Тато говорить неправду.

Марійка: Татко ніколи не говорить неправди.

Катруся: Тато говорить неправду. Тато все говорить неправду. На св. Миколая також говорив неправду, бо сказав, що то святий Миколай поклав цукорки нам у черевики, а тимчасом поклала це няня. Я бачила. Тато навіть поцілував за це няню, бо він думав, що ми вже спимо. Тато все цілує няню.

Марійка: То неправда! Він цілує мамусю!

Катруся: Мамусю також цілує. Та коли мамусі нема дома, то не може цілувати мамусі. Тоді мусить цілувати няню. На те тут і няня, щоби була в нас тут, як мама вийде з хати.

Марійка: А няня також казала, що Ісусик забере ялинку з бальконy, як ми будемо нечемні.

Катруся: Няня також говорить неправду. Ісусик не забере ялинки. Ялинка буде на бальконі до суботи, а потім її приберуть.

Марійка: Та лише тоді, як ми будемо чемні.

Катруся: Всеодно, чи будемо чемні чи ні. На св. Миколая ми були нечемні, а таки дістали все. Тепер також дістанемо все.

Марійка: Лише як будемо чемні. Ісусик сидить там на бальконі серед гильок ялинки та бачить, чи ми чемні.

Катруся: То неправда, бо на бальконі студено й там ніхто не сидить. Ти може гадаєш, що в одному місті є лише однісенька ялинка? На сусідньому бальконі є також ялинка, то там також сидить Ісусик? А на багатьох інших ялинках може теж сидить?

Марійка: Я не знаю...

Катруся: Бо ти дурна. Ісусик зовсім не турбується ялинкою.

Марійка: Ти також говориш неправду. То Ісусик приніс ялинку... Татко казав...

Катруся: Татко говорить неправду. То кухарка принесла ялинку з базару, де купує мясо.

Марійка: Як ти можеш бути такою брехункою?

Катруся: Я не брехунка. Всі в хаті брехуни, лише я ні. Мамуся також говорить неправду.

Марійка: Мамуся не говорить неправди.

Катруся: А таки говорить неправду. Бо казала, що Наталочку приніс св. Миколай, а тимчасом її принесла така товстелезна жінка в валізі!

Марійка: Мамуся не говорить неправди.

Катруся: Тихо! Коли я кажу! Ти нічогісінько не знаєш, бо ти ще дуже маленька. Тай нащо я говорю з тобою?... Я і так уже не люблю тебе!

Марійка (мовчить).

Катруся (по хвилині): Я тебе зовсім не люблю.

Марійка: Я тебе також не люблю!

Катруся: Коли будеш мене слухати, я знову любитиму тебе.

Марійка: Я буду слухати тебе! А тепер любиш мене?

Катруся: Так. Та не кажи, що я брехунка. Я все знаю. Бабуся також говорить неправду.

Марійка: Бабуся не говорить неправди!

Катруся: А я кажу тобі, що говорить неправду! Бо дарунночки не приносить Ісусик.

Марійка: Ні, Ісусик!

Катруся: Кажу тобі, що не Ісусик. Дарунки є від Шіпмана.

Марійка: Від кого?

Катруся: Від Шіпмана. З Довгої вулиці. В його торговлі є дуже багато забавок. Татко дає йому гроші, а він дає нам забавки й книжечки, корабель і все!

Марійка: І ляльку також?

Катруся: Все!

Марійка: То Шіпман може Ісусик?

Катруся: Так, він також святий Миколай і великодній зайчик; він також мої уродини та твої уродини. Шіпман це все!

Марійка: То Шіпман сидить на балконі?

Катруся: Яж тобі казала вже, що ти дурна! На бальконі нема нікого. Шіпман сидить у своїй торговлі; ми там були з татком, як татко купував ляльку. І там був великий корабель і ми плакали й хотіли мати великий корабель. І на святого Миколая був той великий корабель тут у нас. Тож хто приніс його? Святий Миколай, чи Шіпман?

Марійка (переконано): Святий Миколай...

Катруся: Неправда! Бо Шіпман. Відкіля святий Миколай знав би, що ми саме хотіли того великого корабля, що був там у торговлі?

Марійка: Татко сказав йому.

Катруся: А де татко говорив із святим Миколаєм?

Марійка У каварні.

Катруся: Ти вже знову говориш неправду! Татко не ходять до каварні, щоби говорити із святим Миколаєм.

Марійка: А чогож там ходить?

Катруся: Грати в карти.

Марійка: Відки знаєш?

Катруся: Бо тато все дає мамі гроші тай каже: „Це я для тебе виграв у карти".

Марійка: А няні не дає грошей?

Катруся: Ні. Няні дав гарний зелений перстінь. Няня все носить той перстінь, як ми йдемо на прохід, а на сходах усе здіймає його, як вертається додому.

Марійка: Чому здіймає?

Катруся: Щоби кухарка не вкрала. Кухарка все краде: яйця, мясо, родзинки й міґдали, а потім каже мамусі, що то ми позїдали. Кухарка також говорить неправду.

Марійка: Кухарка не говорить неправди.

Катруся: Я кажу, що вона говорить неправду. А я все знаю. Свічечки на ялинці засвічує мама, а не Ісусик, бо Ісусик в небі тай не має сірників.

Марійка: Ісусик засвічує. Дідуньо казав.

Катруся: Дідуньо також говорить неправду. Дідуньо говорить найбільше неправди: він оповідає самі смішні річи, з яких ні словечко не є правдиве. Всі говорять неправду. Лиш один-одинокий чоловік не говорить неправди.

Марійка: Хто не говорить неправди?

Катруся (ніжно): Шіпман! Шіпман не говорить неправди...

Марійка (на-пів сонно): Шіпман...

Батько (входить нараз, сердито): Незносні дітиська! Ви все ще не спите?

Обі дівчинки (дріжать): Татусю!...

Батько: Зараз іду до каварні та скажу Ісусикові, щоби забрав ялинку з бальконy... (Сердито примикає двері).

Марійка (розплакується).

Катруся (енерґійно, переконуючо, підбадьорює): Не плач, Марійцю... Направду, тато йде лише грати в карти!...

(Обі дівчинки затягають ковдри аж на голову та за пять хвилин сплять твердо й смачно).

Дм. Словітський.

СВЯТИЙ ВЕЧІР 1919 РОКУ.

Зійшла ясна зоря,
Понад Львовом сіє,
Ми в ровах стрілецьких,
Бій іде, не втихає.

В молодечих руках
Тріщать кріси сталеві,
Гурр тай гурр все гремлять
Там гармати спіжеві.

Львів в долині блестить,
Наш прапор повіває,
Луна вогнем горить,
Аж до неба сягає.

Стрільці жваві в ровах,
Там лиш сміхи і жарти:
Ім байдужий всім страх,
Насміхаються з смерти.

Стрілець жаху не мав,
Смерть іграшка стрільцеві!
І вороги тремтять
Під червоні заграви.

Гей, щоб буря знялась,
Щоб ми знову там стали,
Ми би ворогам знов
Коляду заспівали...

Коляду з гострих куль,
З свяченими мечами,
Миб почислились знов
З клятими ворогами.

Гей, щоб буря знялась!
Під огненні заграви,
Ми бажаємо волі,
Ми бажаємо слави!

Що там вдома сидіти
І проклинати долю,
Як ми можем здобути
В борні Вкраїні волю.

„ЗАПОРОЖЕЦЬ ЗА ДУНАЄМ"

Карась на дворі султана.

Старий край переживає велику культурну сензацію. У Станиславові відбулася тисячна вистава славної оперетки С. Артемовського п. н. **„Запорожець за Дунаєм", у новій музичній обробітці д-ра Ст. Людкевича.** Ревеляцією цієї вистави є те, що до давньої цілости додано нову дію, якої текст написав **Роман Купчинський,** а музику скомпонував **д-р Станислав Людкевич.**

Змістом цієї дії є побут героя оперетки, Карася, на дворі турецького султана.

Оперетку виставляють спільними заходами: Українська Театральна Кооператива і Товариство Письменників і Журналістів ім. І. Франка у Львові.

З цієї нагоди, репортер „Українських Вістей" мав інтервю з композитором, д-ром С. Людкевичем, і з рад. О. Дрималиком, головою кооперативи Український Театр.

Д-р Людкевич з великим пієтизмом працював над зладженням цієї дії та інструментацією цілої оперетки. До цієї праці спонукала його свідомість, що ця найкраща українська оперетка має сильно занечищену й занедбану інструментацію. З другогож боку тематика своїми вдячними мотивами сама просто напрошувалася до обробітки.

В посіданню д-ра Людкевича є два примірники фортепіянових витягів „Запорожця", але обидва є кепські й правдоподібно ні один з них не є точно подібний до оригіналу.

В дотеперішньому „Запорожцеві" чогось брак. Брак саме дії, що представлялаб побут Карася на дворі султана. Дотеперішний **„Запорожець" мав властиво дві дії.** Інсценізатори оперетки, щоб продовжити песу павзово, ділили першу дію на дві частини. В цей спосіб повстала неправильна версія „Запорожця" на 3 дії.

Ціла інструментація була сильно занечищена й некомплетна.

Д-р Людкевич вже від кількох років працював і призбирував матеріяли до нової інструментації „Запорожця", щоб видати її для якнайширшого вжитку наших професійних театрів і аматорських гуртків. Та аж тепер, коли Р. Купчинський написав текст 3-тої дії, д-р Людкевич викінчив цілковито свою музичну працю й віддав її режисерові й диригентові до підготови.

Оперетку ставить відомий оперовий режисер п. Улуханів, що під теперішню пору є директором опери в Білгороді й недавно приїхав до Львова. П. Улуханів є бувшим режисером московської, київської і львівської опери. Його постановка „Фавста" у Львові була свого роду сензацією.

Поодинокі ролі обсаджені найкращими українськими силами.

В головних ролях виступають: Одарка — Марія Сокіл, Оксана — Ольга Лепкова, Андрій — Михайло Голинський, Карась — Іван Романовський, султан — Р. Плешкевич, евнух — Балтарович. На диригента вистави запрошено п. А. Рудницького. Хори приучував дир. І. Охримович.

Нові костюми, стилізовані на старих зразках, були окремою ревеляцією вечора.

В часі вистави продавали разом із програмкою спеціяльно видану Театральною Кооперативою ілюстровану розвідку про С. Артемовського та його „Запорожця за Дунаєм", пера д-ра Зиновія Лиська.

Імпрезу повторять у більших провінціональних осередках, з премієровою обсадою.

Ця небуденна подія повинна викликати широкий відгомін як серед львівської публики так і в цілому краю.

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА.

РОЗЧУЛЮЮЧА ЧЕСЬКА УВАЖЛИВІСТЬ ДО УКРАЇНСЬКИХ СПРАВ

Від часу, як попсувалися польсько-чеські взаємовідносини, чехи присвячують дуже багато уваги українській справі. В чеській пресі, і то навіть такій, що досі засадничо ворожо ставилася до українських змагань, можна тепер подибати статті, прихильні українству. І так у крамаржівській, досі українцям ворожім „Ческім Денніку", що виходить у Пільзні, в 288 числі з 20. Х. м. р. читаємо: „Між важними проблемами сьогоднішньої політики є українське питання. Тому питанню, як і іншим европейським, присвячує найбільше місця англійська преса". Дальше автор статті переходить коротко історію України, зазначуючи, що Москва в XVIII. ст. змінила назву України на „Малорусь". Переповідаючи вкінці історію наших визвольних змагань з останніх повоєнних часів, автор статті пише: „Російські большевики із самого початку гнобили Україну більше, як царська Росія. Дозволили вправді уживати рідної мови, одначе залишили їх (українців) у тяжкім підданстві. Багато провідників України, а навіть комуністів, які симпатизували з національними змаганнями, порозстрілювали. Багато українців заслали російські большевики на Сибір".

Дальше занимається автор положенням українців, що живуть у границях Польщі, та новою заграничною германофільською політикою Польщі, вказуючи на те, що німці за всяку ціну хотять дістатись до Чорного моря.

„Пражскі Обзор" з 11. XI. м. р. займається справою українського шкільництва на З.У.З.

Можна дійсно розчулюватись тією уважливістю чеської політичної думки до української справи під цю пору, як би не те, що маємо деякі підстави гадати, що керуючі чеські політики, як нотерійні москвофіли, готові завсіди знехтувати українцями для гарних московських очей, і як би не те, що всупереч гарним чеським словам бачимо незавидну дійсність на українськім Закарпатті. Нині чехи співчувають з нами, бо це їм потрібне до масти, але хіба хтонебудь може заручити, що завтра вони не проганддують свого заінтересування, як тільки зміниться конюнктура?

Хорони нас, Боже, від приятелів...

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВІ.

НЮ КЕСЛ, ПА.

На інвалідів.

Зібрано в церкві на інвалідів $2.26 і вислано до краю через Обєднання.

БРІДЖПОРТ, ПА.

З панахиди на інвалідів.

В неділю, 1. грудня, відправив в укр. греко-кат. церкві о. Е. Бартіш панахиду по полеглих наших героях, виголосивши патріотичну проповідь на тему наших визвольних змагань та візвавши вірних до жертв для нащих інвалідів. По панахиді о. Бартіш пішов з тацою і зібрав $23.68, які вислано до краю на призначену ціль через Обєднання.

Петро Мартинюк.

ПРОВІДЕНС, Р. АЙ.

На інвалідів.

На річних зборах тов. ім. Т. Шевченка, від. 73 У. Н. Союза, ухвалено виасигнувати з каси $10 на українських інвалідів, а $6 зібрано між членами, теж на тусаму ціль.

СПРАВОЗДАННЯ НЮЙОРСЬКОГО КОМІТЕТУ БУДОВИ У. Н. ДОМУ В ПОМОРЯНАХ, ГАЛИЧИНА.

ДОХІД:

Жертви зложені в готівці	$228.00
З представлень	739.21
Коляда	36.50
З мандоліни	40.50
З забави	82.13
Радіо-Баль	114.02
З годинників	117.00
Процент від грошей	145.79
Разом	$1,503.15

РОЗХІД:

До краю вислано	$1,500.00
Оплата	15.25
Страта в Вебстер Гал	44.39
Разом	$1,559.64
Остає недобір в касі	$56.49

Від імени наших братів в Поморянах всім, що причинились до нашого діла, складаємо найщирішу подяку.
Гр. Гупало, Н. Стасюк, М. Меркун.

Дмитро Захарчук.

ДАР РІЗДВА 1919 РОКУ.

(Вінець на могилу мому братові Іванові, що згинув від ляцької кулі коло Львова 6 січня 1919 року).

Світив місяць, ясні зорі
В широкому полю;
На рівнинах коло Львова
Стрілець снив про долю.

Снив про долю стрілець Іван
І згадав Словіту,
Рідну стріху, стару неньку...
А місяць з блакиту

Усміхався й клав проміння
На чоло козаче.
„Днесь там вдома стара мати
Днесь за мною плаче,

„А я в полю на постою,
Бо ворог чатує".
Так думає Іван собі,
А ворог міркує...

Ой міркує! Щоб знав Іван,
Щоби знала доля...
Та в Івана ясна мрія:
України воля.

Святий Вечір на свобідній,
Вільній Україні:
Там на столі горить свічка
На пахучім сіні.

Так думає стрілець Іван.
Вітрець повіває,
А там вдома стара ненька
Лист його читає.

І читає і думає:
„Ой, сину мій, сину.
Ой, щось моє серце чує
Недобру гостину"...

Іван стоїть... Клятий ворог
З ліса виглядає,
Мірить просто він в Івана,
А місяць ховаєсь,

Немов з жаху, за чорнії,
Бурливії хмари.
Ой козаче, ой стрільчику,
Пропали всі чари!

Ворог мірить і стріляє...
Як дуб повалився
Стрілець Іван на білий сніг
І кровю залився.

Сховавсь місяць геть за хмари,
Вітер повіває;
Стара мати Івасика
Вдома виглядає.

Вже святкують, колядують,
Словіта ликує:
Різдво, вільна Україна,
А мати сумує.

Зїхалися на подвіря
Стрільці Січові,
Несуть в хату Івасика, —
В мами серце мліє.

Внесли його, положили
Немов спить... „Іване!" —
Мати просить. — Вставай сину!"

Та Іван не встане...

Заснув Іван на вік віки!
Ввав за Україну.
Стара мати гірко плаче:
„Ой сину мій, сину!"...

Спи Іване, спи мій Брате!
Ти згинув за волю
Україні і нас усіх.
І я Бога молю,

Щоб кождий з нас мав те щастя:
За свій край умерти,
Душу й тіло положити
Україні в жертву.

М. П.

КОЛЯДКА.

Ой, село, село
Звуками плило
В вечір тихий:
Колядочками,
Мов дзвіночками,
Попід стріхи.
Золота чічка:
На столі свічка
Святвечірна.
Золота казка:
Любови ласка
Непомірна.

* * *

Ой, село, село
Піснями гуло,
Гомоніло.
Рано вставало,
Разом почало
Спільне діло:
Жінки в Союзі,
Мов цвіт у лузі
В літо гоже —
Хлопці в Соколах,
Пера при чолах,
Ой, дай, Боже!

* * *

Ой, село, село
В „Просвіті" цвіло,
Процвітало.
Колядочками,
Ластівочками
Щебетало.
З кожної хатки
Гомін колядки
Цей єдиний:
Ой, дай Боже,
Що тільки гоже,
Для Вкраїни!

Дівчина: Знаєте, пане, як ви так поглядаєте на мене, то я не знаю, чи ви залюблені, чи може ви зїли щось, з чого вам робиться недобре.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

ТАРЗАН І ОГНЕННІ БОГИ. (67)

„Чарівниця! Ворожбитка!" — кричали люди Канаану. „До озера з нею!" Лейді Бет стояла здивована цею наглою зміною їх наставлення до неї, яку їм подиктував Ніярх. Адже щойно хвилинку передтим ці темні люди славили її богинею, а тепер вони засудили її вже на утоплення.

Очи Ніярха заблисли огидним триюмфом. Накінець його остаточна перемога була запевнена. Його гострий голос кричав: „Я, Ніярх, найстарший священик Баала й пророк Іскандра, приказую вам завинути цю дівчину в святу сітку і вкинути її в бездонне озеро!"

В розпуці дівчина пробувала відложити страшну смерть на пізніше й сказала тихцем: „Тепер на тебе справді впаде гнів Баала і його сина Іскандра! Незадовго до вас прийде Іскандер не як ваш освободитель, але як ваш страшний мучитель!"

На хвилю лейді Бет думала, що її слова справді викликали бажане нею враження. Одначе Ніярх знайшов і на це скору відповідь. „Як ти справді вислланиця Іскандра, то не потребуєш боятися, бо його чародійна сила тебе спасе!" Він обернувся до катів і скавав: „Накидайте на неї сітку!"